

УДК 94(477.83-21Яворів)"1946":329.17(477)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/98-1-3>

Олег ЗОЛОТУХІН,

orcid.org/0009-0005-9581-9784

аспірант кафедри історії України та правознавства
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) *zolotopukin6@gmail.com*

Надія КУШНАР,

orcid.org/0009-0001-5159-6241

студентка V курсу факультету історії, педагогіки та психології
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) *kushnar.nadiia.ig@dspu.edu.ua*

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ ЯВОРІВСЬКОГО НАДРАЙОНУ ОУН У ЗВІТНЬОМУ ДОКУМЕНТІ (ВЕРЕСЕНЬ-ЖОВТЕНЬ 1946 Р.)

У статті опубліковано та проаналізовано три документи про суспільно-політичне життя українців у повоєнний період під радянською окупацією. Події, описані у документі, відбуваються на території Яворівського надрайону ОУН Львівщини, а саме охоплюють Яворівський, Краковецький, Судово-Вишнянський, Мостиський, Крукеницький, Медицький та Немирівський райони. Хронологічно історичне джерело відноситься до вересня-жовтня 1946 року. **Методологія дослідження** базується на принципах науковості, історизму та об'єктивності. Під час проведення дослідження було застосовано джерелознавчі методи, зокрема аналітичний та синтетичний, а також використано системний підхід. **Наукова новизна** зумовлюється тим, що наведений документ вперше виступає об'єктом дослідження та джерелом історичних знань. **Висновки.** Узагальнюючи, можна констатувати, що проаналізовані документи є важливими археографічними пам'ятками, які відображають складну й багатовимірну реальність Західної України 1946 р. Вони демонструють високий рівень організаційної культури підпілля, здатність до систематичного збору інформації та аналітичного її осмислення. Попри певну ідеологічну заангажованість, ці джерела мають значний науковий потенціал і дозволяють реконструювати як діяльність радянського адміністративно-репресивного апарату, так і реакцію на нього місцевого населення. Із цих документів отримуємо детальну інформацію щодо повсякденних проблем, які виникали в українців під радянською окупацією, механізмів їх вирішення та відношення населення до українського визвольного руху і радянських окупантів. Їх використання у поєднанні з іншими матеріалами відкриває широкі можливості для подальших досліджень історії повоєнного періоду, зокрема в напрямках соціальної історії, історії повсякденності та історії визвольного руху.

Ключові слова: суспільно-політичне життя, ОУН, Яворівський надрайон ОУН, історичне джерело, 1946 рік.

Oleh ZOLOTUKHIN,

orcid.org/0009-0005-9581-9784

Postgraduate student at the Department of Ukraine's History and Law
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) *zolotopukin6@gmail.com*

Nadiya KUSHNAR,

orcid.org/0009-0001-5159-6241

5th year student of the Faculty of History, Pedagogy and Psychology
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) *kushnar.nadiia.ig@dspu.edu.ua*

SOCIAL AND POLITICAL LIFE OF THE YAVORIVSKIY NADRAION IN THE OUN REPORT DOCUMENT (SEPTEMBER-OCTOBER 1946)

The article publishes and analyzes three documents about the socio-political life of Ukrainians in the post-war period under Soviet occupation. The events described in the document take place on the territory of the Yavorivskiy nadraion of the Lviv region, namely, they cover the Yavorivskiy, Krakovetskiy, Sudovo-Vyshnyanskiy, Mostyskiy, Krakovetskiy, Medytskyy and Nemyrivskiy districts. Chronologically, the historical source refers to September-October 1946. **The research methodology** is based on the principles of scientificity, historicism and objectivity. During the research, source research methods were

applied, in particular analytical and synthetic, and a systematic approach was also used. *The scientific novelty* is due to the fact that the given document acts as an object of research and a source of historical knowledge for the first time. **Conclusions.** In general, it can be stated that the analyzed documents are important archeographic monuments that reflect the complex and multidimensional reality of Western Ukraine in 1946. They demonstrate a high level of organizational culture of the underground, the ability to systematically collect information and analyze it. Despite a certain ideological bias, these sources have significant scientific potential and allow us to reconstruct both the activities of the Soviet administrative and repressive apparatus and the reaction of the local population to it. From these documents we obtain detailed information about the everyday problems that arose among Ukrainians under Soviet occupation, the mechanisms for their solution, and the attitude of the population to the Ukrainian liberation movement and the Soviet occupiers. Their use in combination with other materials opens up wide opportunities for further research into the history of the post-war period, in particular in the aspects of social history, the history of everyday life, and the history of the liberation movement.

Key words: socio-political life, OUN, Yavoriv district, historical source, 1946.

Постановка проблеми. Після Другої світової війни західноукраїнські землі опинилися у складі СРСР. Нова окупаційна влада не рахувалася із традиційним устроєм життя, який існував на цих територіях протягом століть. Завданням більшовиків було якомога швидше привести місцеве населення у відповідність до «всесоюзного зразка». Проте вони зіштовхнулися із суспільним опором, на чолі якого стояли українські націоналісти. Детальне вивчення цього питання має важливе значення. У цьому контексті особливого значення набуває вивчення документації українського підпілля, особливо ОУН, яка має значну наукову цінність, адже містить інформацію про численні заходи асиміляційної політики СРСР щодо західноукраїнського населення. Доречно і важливо розширювати коло джерел, які торкаються окресленої тематики. Тому доповнюємо його трьома звітами ОУН по Яворівському надрайону ОУН за вересень-жовтень 1946 року.

Аналіз останніх досліджень. Окремі аспекти повсякденного життя населення Заходу України в умовах радянської окупації розглядають дослідники В. Баран та С. Фіщук (Баран, Фіщук, 2023). Антирадянську діяльність української молоді вивчали В. Старжець (Старжець, 2023), а В. Сергійчук (Сергійчук, 2023) та Л. Стрільчук (Стрільчук, 2023) розглядали життя переселених осіб у віддалені райони СРСР. Значну археографічну роботу провели М. Галів, О. Свійонтик, Н. Ільницька (Галів, Свійонтик, Ільницька, 2023), Р. Попп (Попп, 2023) та О. Медвідь (Медвідь, 2023). Активно досліджують становище українців на Львівщині та Івано-Франківщині у післявоєнний період дрогобицькі вчені Т. Батюк, М. Галів, М. Гранд, Н. Кантор, В. Ільницький, Н. Ільницька, О. Свійонтик, М. Ярушак (Ільницький, Галів, 2015; Ільницький, 2017; Ільницький, 2019; Ільницький В., Ярушак, 2020; Ільницький, 2023; Ільницький, Кантор, Батюк, 2023; Ільницький, Кантор, Батюк, 2021; Ільницький, Кантор, 2021; Ільницький, Ільницька, Вовк, 2021; Ільницький, Кантор, 2021;

Свійонтик, & Галів, 2021; Галів, Ільницька, Гранд, 2022). У роботі І. Патриляка крізь призму звітів підпілля ОУН(б) розглянуто українсько-польський конфлікт (Патриляк, 2019). Надзвичайне значення має і його дослідження про діяльність українського націоналістичного підпілля та повстанського руху протягом 1939 – 1960 рр. (Патриляк, 2012). Велику кількість документів ОУН та УПА, вивчаючи українсько-польські відносини 1942 – 1947 рр., було проаналізовано В. В'ятровичем (В'ятрович, 2011).

Мета статті – опублікувати та проаналізувати документи про стан суспільно-політичного життя Яворівського надрайону ОУН восени 1946 року. Водночас і розширити коло історичних джерел про повсякденне життя населення західноукраїнських земель під радянською окупацією у післявоєнний період.

Виклад основного матеріалу. У нашому дослідженні публікуємо три документи: перший – «Яворівський надрайон. Звіт за місяць листопад 1946 р.» (арк. 33–41), другий – «Судово-Вишньський район. Звіт за місяць листопад 1946 р.» (арк. 42–45), третій – «Мостиський район. Звіт за місяць листопад 1946 р.» (арк. 46–47).

Перший аналізований документ «Яворівський надрайон. Звіт за місяць листопад 1946 р.» є суспільно-політичним звітом ОУН про становище у Яворівському надрайоні ОУН восени 1946 р. В документі йдеться про події вересня-жовтня 1946 р. Він зберігається у Галузевому державному архіві Служби безпеки України (м. Київ): фонд 13, справа 376, том 79, аркуші 33–47. Зазначений документ написаний машинописом українською мовою, із галицькими діалектизмами. Автором документу був учасник українського національно-визвольного руху, член ОУН під псевдонімом «Очерет». На жаль на сьогоднішній день не вдалося ідентифікувати підпільника на псевдо «Очерет». Однак констатуємо, що в архівах збереглося ще декілька звітних документів за його підписом. Характеризуючи суспільне життя

Яворівського надрайону ОУН, автор подає інформацію про кожен район окремо. При цьому дані структуровані та відповідно класифікуються, що свідчить про підготовку цього звіту за усталеною формою, прийнятою в ОУН.

Наголосимо, що адміністративно-територіальний поділ ОУН відрізнявся від офіційного радянського поділу. Так, Яворівський, Краковецький та Немирівський райони входили до складу Львівської області УРСР, а Судово-Вишнянський, Мостиський, Крукеницький та Медицький у склад Дрогобицької області УРСР (1939 – 1959 рр.).

Аналіз звітних документів підпілля ОУН за листопад 1946 р. (за матеріалами Галузевого державного архіву СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 76, арк. 33–47) становить важливий напрям сучасних досліджень історії повоєнної Західної України, оскільки дозволяє поєднати джерелознавчий підхід із реконструкцією соціально-політичних процесів у регіоні. Аналізу підлягають три документи – звіти по Яворівському, Судово-Вишнянському та Мостиському районах, які відображають діяльність радянського адміністративно та репресивного апарату, стан місцевого населення та функціонування підпільної мережі ОУН. Їх аналіз вимагає врахування як археографічних характеристик (походження, структура, мова, формуляр), так і ширшого історіографічного контексту.

Проаналізовані документи належать до категорії внутрішньої звітної документації підпілля і характеризуються чіткою структурною організацією. Кожен із них має усталений формуляр: заголовок із зазначенням району і часу («Звіт за місяць листопад 1946 р.»), перелік адміністративних одиниць, після чого подається систематизований виклад інформації за тематичними рубриками. Зокрема, постійно повторювані блоки «Облави», «Засідки», «Ревізії і арештування», «Агентурна розробітка», «Адміністрація і господарка», «Пропаганда», «Шкільництво», «Церква», «НКВД, НКГБ, істребители, пограничники», «Наші протиакції». Така стандартизація свідчить про наявність у підпіллі чітко регламентованої системи збору й обробки інформації, що відповідала потребам керівних органів ОУН. Водночас у Документі 2 спостерігається розширення структури за рахунок розділу «Наше середовище» (арк. 45), у якому подається аналітична оцінка настроїв населення, що засвідчує еволюцію звітності у бік дещо глибшого соціального аналізу.

За мовно-стилістичною особливістю документи написані українською мовою з характерними рисами підпільного діловодства середини ХХ ст. Орфографія є нестандартизованою, з поміт-

ним впливом галицької традиції («большевики», «контингент», «знимки»), а також наявністю діалектних форм і специфічної термінології («всип», «квартирувати», «стрибки»). Стиль викладу переважно лаконічний, фактографічний, із використанням коротких повідомлень, що фіксують події у формі хроніки. Водночас у текстах наявні оціночні судження, які відображають ідеологічну позицію авторів (наприклад, твердження про «безоглядне» стягнення контингенту або «послаблення» пропаганди – арк. 44), що необхідно враховувати при джерелознавчій критиці.

Змістовний аналіз документів дозволяє виокремити кілька ключових інформаційних блоків. Передусім це інформація про репресивну діяльність радянської адміністрації. У звітах систематично фіксуються облави, засідки, перевірки, що здійснювалися підрозділами НКВС, НКДБ, прикордонних військ і так званих «істребительних батальйонів». Особливо показовим є масштаб операцій: наприклад, у Краковецькому районі згадується облава за участю близько 1000 осіб (арк. 35), а в інших випадках – регулярні акції чисельністю від кількох десятків до кількох сотень військових. Водночас у більшості випадків підкреслюється їхня низька ефективність («не знайшли нічого», «без успіху», «не принесли большевикам позитивних успіхів» – арк. 34, 46), що дозволяє говорити про обмеженість результатів радянських каральних заходів у цей період.

Другим важливим аспектом вважаємо опис репресивних практик щодо населення. Документи містять численні відомості про арешти, які часто здійснювалися без чітко визначених причин і мали короткочасний характер (арк. 34–35, 39, 45). Саме це також свідчить про використання арештів як інструменту тиску і залякування. Значна увага приділяється також економічному примусу – насамперед системі контингентів. У звітах детально описано механізми їх стягнення, які супроводжувалися насильством, конфіскацією майна і колективною відповідальністю (арк. 36–37, 44). Наводяться конкретні приклади грабунків, зокрема вилучення продуктів харчування або руйнування господарств, що дозволяє реконструювати реальні практики радянської економічної політики на місцях.

Особливо цінною є інформація про агентурну діяльність і провокації. У документах зафіксовано використання радянськими спецслужбами різноманітних методів, включно з вербуванням агентури через арешти (арк. 34), створенням провокативних груп, що діяли під виглядом підрозділів УПА (арк. 35–36), та інсценуванням різних ситу-

ацій з метою виявлення підпільних зв'язків. Такі відомості мають виняткове значення для дослідження антинаціоналістичної діяльності НКВС і НКДБ, оскільки вони рідко відображені у радянських офіційних документах.

Значний інтерес становлять також дані про соціально-економічний стан регіону. Документи містять детальні описи функціонування радгоспів і артільей, рівня оплати праці, забезпечення населення товарами та продуктами. Наприклад, у звіті про Судово-Вишенський район подано інформацію про торфовий артіль, де робітники змушені виконувати високі норми за мінімальну оплату (арк. 37). Описано також критичний стан сільського господарства, дефіцит ресурсів і низьку ефективність колективних форм господарювання. Ці дані дозволяють глибше зрозуміти економічні умови життя населення в умовах післявоєнної відбудови і радянізації.

Окремий блок інформації стосується освіти та пропаганди. У звітах відзначається незадовільний стан шкільної інфраструктури – відсутність опалення, підручників, належних умов навчання (арк. 34, 37). Водночас підкреслюється спроба радянської влади ідеологізувати освітній процес через організацію піонерських і комсомольських структур та впровадження політичного виховання. Однак ці заходи, за свідченням документів, не мали значного успіху через спротив учнів і пасивність учителів. Подібна ситуація простежується і в сфері пропаганди: мітинги часто зривалися через відсутність слухачів, а населення демонструвало байдужість або відверте небажання брати участь у таких заходах (арк. 45, 47).

Найбільш аналітичним є розділ «Наше середовище» у Документі 2, який містить узагальнену характеристику суспільних настроїв. У ньому зазначається, що населення здебільшого саботує радянські розпорядження, уникає контактів із представниками влади та підтримує підпільний рух (арк. 45). Водночас фіксується віра значної

частини селян у можливість швидкої війни між СРСР і західними державами, що розглядалася як шанс на зміну політичної ситуації. Такі свідчення є надзвичайно важливими для дослідження масової свідомості та політичних очікувань населення в повоєнний період.

З погляду джерелознавчої критики, документи мають як сильні, так і слабкі сторони. Їхня достовірність підвищується завдяки деталізації, конкретності та систематичності подачі інформації. Наявність численних дат, імен, прізвищ і кількісних показників свідчить про прагнення авторів до максимально точного відображення подій. Водночас слід враховувати їхню тенденційність, зумовлену належністю до підпільного середовища. Це проявляється, зокрема, у мінімізації власних втрат. Тому оптимальним є використання цих джерел у поєднанні з іншими типами документів, зокрема матеріалами радянських архівів.

Висновки. Узагальнюючи, можна констатувати, що проаналізовані документи є важливими археографічними пам'ятками, які відображають складну й багатовимірну реальність Західної України 1946 р. Вони демонструють високий рівень організаційної культури підпілля, здатність до систематичного збору інформації та аналітичного її осмислення. Попри певну ідеологічну заангажованість, ці джерела мають значний науковий потенціал і дозволяють реконструювати як діяльність радянського адміністративно-репресивного апарату, так і реакцію на нього місцевого населення. Із цих документів отримуємо детальну інформацію щодо повсякденних проблем, які виникали в українців під радянською окупацією, механізмів їх вирішення та відношення населення до українського визвольного руху і радянських окупантів. Їх використання у поєднанні з іншими матеріалами відкриває широкі можливості для подальших досліджень історії повоєнного періоду, зокрема в напрямках соціальної історії, історії повсякденності та історії визвольного руху.

Документ 1

Яворівський район.

ЗВІТ
за місяць листопад
1946 р.

Райони: – Яворівський
Краковецький
Судово-Вишенський
Мостиський
Крукеницький
Медицький
Немирівський

Яворівський район.

Облави:

21.9 – 50 большевиків перевело облаву на хуторі Щиглі /с. Новосілки/ без успіху.

22.9 – 150 большевиків перевело облаву в с. Борятин /р. С.В.¹ / Нічого не знайшли.

16 і 17.10 спецгрупа в числі 260 чоловік перевели в с. Молошковичі стислу облаву. Не знайшли нічого. Село окружили ніччю. Обшуки при допомозі псів тривали через цілий день.

18, 19 і 20.10 ця сама спецгрупа перевела стислу облаву в селі Новосілки. Не знайшли нічого.

Засідки:

Засідки в терені є постійно і майже всюди можна їх сподіватися. Найбільше засідок роблять пограничники, що стаціонують по селах.

Від 18.9 до 5.10 закватирувала в лісі під Дершаками /с. Селиська/ спецгрупа в числі 50 чоловік і постійно робили попід ліс і по хуторах засідки.

Ревізії і арештування.

8.10 – 20 пограничників перевели стислі обшуки на хуторі Ліщешне с. Селиська. Розвалювали печі та зривали підлоги. Не знайшли нічого.

22.9. по облаві в Борятині /р. С-В./ арештовано Плекан Марію та Філяс Степана з Новосілок.

25.9. з невідомих причин арештували на хуторі Дершаки /с. Селиська/ Тризуб Марту з 1928 р.

26.9. арештовано в Рогізні Гринська Марію. Причина невідома.

5.10. арештували в Рогізні з невідомих причин Гриник Марію з 1929 р.

Агентурна розробітка – проводиться старими методами. Нічого нового не запримічено.

Адміністрація і господарка.

В жовтні 1946 переведено в цілому терені паспортизацію цивільного населення.

Гольну увагу скерували большевики на 100%-ве виконання контінгенту, зерна, молока і мяса.

Пропаганда.

Цілковито послабла. Мітінгів не роблять, бо й так ніхто на них не пішов.

Шкільництво:

Мимо гострих наказів підчас ферій відремонтувати школи, цього не зроблено. Школи на зиму не забезпечені опалом а до цього в багатьох школ у вікнах нема шиб². Учителі рівнож не забезпечені. Натискають на організацію піонерів, але спротив дітей та пасивність учителів засудили цю справу на повний провал.

Церква: нічого замітного не зайшло.

Червона Армія: більших постойв ЧА в районі нема, крім тих, що на полігоні.

НКВД, НКГБ, істребітелі, пограничники.

В с. Рогізно квартирує 40 пограничників, у Віжомлі 40, в Прилбичах 40, в Бердихів 20 і 20 червоно-армійців на підсобнім господарстві. НКВД, НКГБ та істребітелі без змін.

Наші протиакції.

Переведано певну пропагандивну акцію серед учителів. В тій цілі відвідано 7 учителів, в тому 2-ох східняків. Заборонено організувати піонерів, та обговорено актуальні шкільні питання. Роздано частину нашої літератури.

Краковецький район:

Облави: 23.9 – около 100 пограничників перевело на Наконечнім І. /рай.Я.³/ стислу облаву, підчас якої знайшли дві порожні криївки. При облави всипа, що там криються підпільники. Нач. ББ Дідусь з Яворова вимінував підчас облави хрест на могилі Героїв.

13. і 14.10 – 46 обласна спецгрупа в числі около 1000 чоловік окружили ніччю сс. Наконечне І і ІІ. та перевели дуже основну облаву підчас якої знайшли на Н. ІІ. 18 криївок а Н.І. 6 криївок. Такої докладної облави в терені ще нігде не було.

¹ Судово-Вишнянський район.

² Скла.

³ Яворівський район.

Засідки: Засідки переводять головно пограничники. Найбільше в прикордонній полосі.

24.9. на засідку в Наконечнім І. зайшло 4-ох повстанців. У висліді перестрілки вправ один большевик. Наші відступили без втрат.

Позатим всі засідки не дали большевикам жадних результатів.

Ревізії і арештовання:

28.9 35 большевиків на всипу Дулепи Михайла і Ванька Михайла перевели стислу ревізію в Кунавця Степана і Дулепи Івана на Наконечнім І. і знайшли одну криївку.

29.9 НКВД з Яворова арештувало на Н.І. Бий Василя, Куванця Григорія, Мацулу Теодора та Дулепу Василя. На другий день всіх звільнили.

9.10. на Н.І. на всипу Дулепи і Ванька НКВД зі Львова арештувало Параню Кожовал, яку відставили до Немирова і Козак Ровалію, і Духнич Олену, яких відставили до Львова.

27.9. на Вільці Росківській арештували Гулу Миколу і Петра. По тижневі звільнили. Причина арештовання невідома.

7.10. 20 пограничників арештували над раном в с. Н. П. Бик Павла, Бик Анну і Бик Нацю. По двох днях двох звільнили.

13.10 – арештували в с. Серни 7 осіб а саме: Чура Микола, Жук Катерина, Жук Ева, Жук Петра, Оркуш Дмитра, Броду Марію і Чура Марія. Причина невідома. По двох днях звільнили.

14.10 арештовано в Бунові Тизьо Анастасія, Гринишин Галька і Юр Ірена. Причина – пошукування за жінкою Галайди.

21.9 арештували в селі Любині Журака Степана і по двох тижнях випустили.

25.9 арештували в Любинях 13 осіб а саме: Гулу Михайла, Гулу Василя, Гаврилечко Івана, Мегас Василя, Грицуна Івана, Федунь Миколу, Коркак Марію, Кадило Еву, Федунь Марію, Федунь Анну, Кучмак Марію, Савчук Василя, Паньчишин Гринька. Протягом 6 днів. Всіх випустили. Причиною ліквідація сексотів.

Скоки, всипи. 6.10. 6 большевиків з району насподівано заскочило трох повстанців і 4-ох цивілів між якими були і жінки. В часі обстрілу на близьку віддаль вправ повс. Галайда і Гонта та одна жінка ранена. В звязку з цим випадком арештували Василька Степана, Білика Михайла і одну дівчину. Всі решта повтікали. Тому що арештованому Василькові вдалося втечи з тюрми з Краківця, цілковито розграбили його господарку. Ще цього самого дня відбулася в Любинським лісі облава.

Агентурна розробітка. Вербування сексотів відбувається головно через арештовання. Сексотів стараються якнайбільш законспірувати. На терені району діяли рівнож провокативна група, що під маскою УПА шукала за звязками та збирали контінгент.

5.10 зайшли до священника в Сернах і питали за звязком та хотіли дещо говорити. Зоретований священник не дав себе натягнути і тоді після ревізії хотіли вкрасти ручний годинник, та священник випросив.

Адміністрація і господарка:

В жовтні на теренах району переведено паспортизацію цивільного населення. Всі зарядження мали головно господарський характер. Всю увагу звернено на здачу контінгенту, який стягають безоглядно. Позатим особливих заряджень не було.

Шкільництво і Церква: нема особливих відомостей.

Наші протиакції. Зліквідовано провокатора Дулепу з Н.І. Поза тим нічого на зовні особливого не зроблено.

Судово-Вишенський район.

Облави: не було.

Засідки:

Посилення засідок завважено в слідуєчих селах: Передмістя, Загороди, Тулиголови, Королин, Стоянці, Мистичі, Волчищовичі, Дидятичі, Макунів, Мокряни Малі, Мокряни Великі і Никловичі. По інших селах району засідок було менше. Засідки переводили групами від 10-15 чоловік і поводитися якнайбільш конспіративно.

30.10. шістьох повстанців зайшло на большевицьку засідку в с. Дидятичі у висліді перестрілки тяжко ранений повстанець Будак добив себе з пістолі. Крім цього один повстанець був легко ранений. Всі решта разом з раненим відступили. Втрати по большевицькій стороні невідомі. Тіло сл.п. Будака забрали большевики до району.

Ревізії, арештування, грабежі:

9.10 в с. Передмістя відбулася 3 годинна ревізія в гром. Рак Михайла. Під час ревізії знайшли пістолю 7,65 його брата Володимира, який був при істребітелях а зараз є арештований.

13.10. в с. Волосткові відбулася ревізія в Огоновського Михайла. Шукали за повстанцями і зброєю. Нічого не знайшли.

11.10 в с. Макуневі 30 большевиків перевело ревізію в госп. Вербинського Теодора, Троїчинського Івана і Марущак Розалії. Шукали за бандерівськими магазинами.

27.9 на дорозі між Судовою Вишнею і Никловичами двох озброєних бійців ограбило селянина Ковалю Івана зі с. Дидятичі. Забрали йому ровер, годинник та золоту обручку, загрозили, щоби про цей грабунок нікому не сказав і пішли в напрямі ліса.

18.10 арештовано в с. Мистичі: Пилицяк Василя, Кадикало Варвару. По трох днях випустили.

29.9 на большевицьку засідку зайшов Кушик з 1925 р. При особистій ревізії зайшли в нього пістолю і довгий ніжик. Закидаючи звязки з бандеровцями забрали його до району.

30.9. НКВД арештувало в Тулиголовах Росмана Михайла з 1907 р. Закидають йому звязки з повстанцями.

Вивози: не було.

А-гентурна розробітка і провокації.

Почавши від 1.10 почала оперувати в терені провокативна група в числі 16 чоловік. Найбільше оперують по селах: Тулиголови, Передмістя, Королин. Під маркою УПА ходять нічю, шукають за звязками і т.п. Люди одначе зорєнтовані і не даються набрати.

5.10 на хутір Пісок /с. Тулиголови/ до гром. Дмитрович Ангеліни при чотирьох большевиків перебраних в німецькі уніформи. Господиня замкнула в хаті і не хотіла їх впустити. Тоді один з них вирвав вікно, вліз до хати, відчинив двері і тоді ввійшли всі. Господиня почала кричати – тоді один вдарив її сокирою по голові. Коли приголомшена лежала на землі почали рабувати. Очунявши трохи господиня втікла з хати і почала кричати до людей поміч. Тоді знову цей самий бандит впустився за нею зі сокирою, але перешкодив йому пес. Господиня відбігши трохи впала обімліла на землю. Прийшли люди і її відратували. Грабіжники втекли. Жінку відставлено до шпиталю.

28.9. привели большевики звязаного енкаведиста і пустили поголоску, що мають зловленого бандерівця. Коли відїздили в район “звязаний” випитував фірмана, чи той не знає де є хлопці, якіби його відбили.

29.9. большевики під маркою УПА ходили по с. Дидятичі та шукали звязків до місцевих підпільників. Казали людям приготувати собі бензину, бо вони хочуть йти спалити колгосп в Дидятичах. Провокація їм не вдалася.

13.10 в ночі згадана група придержала і забрала зі собою в с. Макунів Левковича Степана, який пропав без вісті. Правдоподібно його знищили, бо опісля большевики говорили, що “бандити вбили бандита”.

Адміністрація і господарка:

В м. жовтні відбулася в районі паспортизація місцевого населення. За знимки люди платили по 30 крб а за паспорт по 40 крб. Паспортизація відбулася під пресією НКВД, бо люди не хотіли йти до знимок і вибирати паспортів.

Від 1-15 жовтня відбулася в районі переєстрація річників від 18-45. Майже всім нестроєвим повідбирали воєнні білети і дали “строєві”.

13.10 відбулося в цілому районі щеплення коней. Всі, які не привели коні до щеплення одержали по 200 крб кари.

Найбільшу увагу поклали на стягання контінгенту, який стягають безоглядно. За не точне виконання контінгенту стосують різні репресії до конфіскати всего збіжжа і арештувань включно. Дуже часто стосують збірну відповідальність і тоді поголовно граблять ціле село, чи здав хто контінгент, чи ні. Так напр. ограбили село Мистичі дня 21.9.46. В с. Макунів в господині Кравець Марії, якої муж згинув в ЧА, забрали все збіжжа. Кравець М. з 4-ма малими дітьми остала без засобів до життя.

Зараз почали большевики стягати новий контінгент так зв. “держзакупка”. Виглядає це в той спосіб, що одного дня скликають десятників, накладають контінгент а другого дня ходять по коморах і збирають все збіжжя, яке тільки знайдуть.

Цьогорічний збір в радгоспі в с. Дидятичі виглядав так: а 50 га посівної площі, першорядної землі, зібрано 125 соти. Вівса, з 30 га – 132 соти. ячменю, з 20 га – 45 соти. жита, з 20 га – 36 соти. пшениці. На

1947 рік засіяно 39 га житом і 15 га пшеницею а около 300 га лежить облогом. В радгоспі знаходиться 2 коні, 5 корів, 2 ялівки і 1 свинюматка з 4-ма поросятами. Все ледви держиться на ногах. Голова радгоспу місцевий комуніст перебуває стало в районі. В радгоспі працює понад 20 робітників, змушених майже силою, з місцевих бідняків. Всі вони за цілий пропрацювали 2700 трудоднів, що на одного робітника виносить 127 трудоднів. За трудодень одержали по 1 кг ячменю і по 1 кг вівса.

В с. Макунів існує торфовий артіль. Працює там 23 робітники, дівчата і хлопці, що були втягнені до роботи примусово під загрозою вивозу за Донбас або на Сибір. Праця побудована на нормах. Денна норма для одного робітника є – виробити 2000 цеголок. За виконання такої норми платять 11 крб. а що робітник може виконати тільки 50% норми то заробляє пересічно 5 крб на день. Дівчата, що розвозять і складають торф одержуть по 3 крб денно. Через літо 1946 р. артіль одержав такий приділ: 1000 шт. папіросів, зчого робітники одержали тільки 200 шт. і 6 пар діточих черевичок, яких робітники не купували.

До кооператив цього місяця не прийшло нічо. На ті товари, які є ціни слідууючі: кол.вода 1/10 л. 22 крб. крем 4,50 крб, пудер 4 крб, сіль 1,50 крб. / сіль можна купити тільки 1 кг на родину/, кава 1 кг – 13 крб, 1 кг цукру коштує 13 крб, а тим що можна його набути тільки за яйця, тобто 50 шт по 24 копійки. Нафти по Кооперативах нема цілком.

В селах переселенців прийшло в жовтні на кооперативу 16 цуделок сірників, 3 кг мила, по 1 м. мануфактури на господарство і трохи шкла на вікна.

Пропаганда:

В часі перевишколу воєннозобовязаних в днях між 1-15 жовтня майор з воєнкомату говорив на викладах: СССР мусять бути готовий до війни, що СССР війни не боїться, бо вразі війни робітники в Америці зроблять революцію, що вони мають протизасіб на атомну бомбу і т.д., щоби вразі мобілізації не втікати до ліса, бо тоді потерплять їх родини. За кілька днів говорив, цілком противно що війни не буде, що війни хоче тільки Черчіль і т.д.

Шкільництво:

Всі шкільні будинки в поганому стані. Не відремонтовані ні навіть не побілені. Школи не забезпечені в опал на зиму. В школах бракує лавок. В лавці, де має сидіти 4-ро дітей, сидять по 8 дітей. Цілковитий брак підручників і зшитків. Навіть учителі мусять зшитки і канцприбори купувати на паску, очевидно за свої гроші по ціні 10 крб за олівець, і 5 крб за 12 карт. Зшиток.

Учителі цілком не забезпечені в харчі ні в опал. Харчеві картки всім учителям стягнули. Директори дістали на зиму по 25 кг бараболі і більш нічого. Учителям східнякам поручено харчуватися між населенням.

Порядки в школі зобовязані робити самі учні як замітання і миття. В неділі кажуть учням приходити працювати в городі. У всі свята, крім державних, кажуть приходити до школи. Очевидно тих розпорядків ніхто не слухас. До роботи ніхто не ходить а неділі і свята учні святкують в дома.

Червона Армія.

В райцентрі стаціонує 500 ЧА. Головне їх завдання охорона контінгентів НКВД, НКГБ, істребітелі, пограничники.

В райцентрі стаціонує 125 пограничників. Охорона бронепоезду виносить 200 чоловік.

НКВД є 7 чоловік, НКГБ чоловік, міліція – 20 чоловік.

В Орховичах є 7 стрибків, в Никловичах 2, в Довгомостиськах 4.

Мостиський район.

Облави:

30.9. 50 пограничників з Бунова і Рогізна перевели облаву на хуторі Ставок / с. Арламівська Воля/. Пошукували за повстанцями. Облава не дала жодного успіху.

20.10 – 50 пограничників з с. Малнів і Соколя перевели облаву в с. Малнівська Воля і на хуторах: Рожакі, Петикі, Мартині. Причиною облави забрання з цього терену сексотів. Облава без успіху.

Всипи, скоки, перевірки.

20.9. 7 пограничників з с. Малнів перевело провірку в с. Годині. Шукали за повстанцями – без успіху.

27.9 – 4 пограничників в с. Малнів обскочило на хуторі Мартин /с. Малнівська Воля/ господарів Матвія Михайла та Купяка Андрія і перевели стислий обшук без висліду. Опісля Матвія Михайла забрали до Малнова і по двох днях випустили.

Засідки:

Всі засідки у звітньому часі не дали большевикам жадного успіху.

Ревізії і арештування:

14 і 15.10 пограничники зі с. Соколя перевели стислі ревізії на хуторах с. Соколя-Романовичі і Качмарі. Найбільш стислу ревізію переводили в Базилевича Степана / Романовичі/ і в Мартина Данька та Ізя Миколи /Качмарі./ без висліду. Після ревізії арештували Мартин Марію та Ізьо Анну. По двох дня випустили. Причина ревізії – забрання сексотів.

9.10 пограничники арештували в с. Соколя на хуторі Качмарі: Вахулович Дмитра з 1907 р., Ізя Миколу з 1915 р., Качмар Михайла з 1924 р. По двох днях всіх звільнено.

21.9 арештовано в с. Годині Босий Івана і Заяць Марію.

Вивози: не було.

Агентурна розробітка:

Монтування агентурної сітки йде старими методами. Найбільше сексотиви вербують з поміж арештованих і переслухуваних.

Адміністрація і господарка:

27.9 Военкомат в Мостиськах покликав на “учот” річники 26, 27 і 28⁴. Крім лекції на військові теми говорили їм про міжнародне положення, про те, що скоро буде війні і наприкінці про “бандьорів”, що їх скоро всіх виловлять. Візвали доносити, якщо хтось побачить їх.

7.10 покликали на “учот” зі с. Годинь річники від 35-40⁵. Ніхто не приходив.

В цілому районі большевики робили сильний натиск на здачу контінгенту, щоби до дня жовтневої революції виконати все в 100%.

В с. Ляшки Гостинцеві господареві Лоцуньо згинула в літі корова. Господар стягнувся з останнього і осінню купив собі другу корову. Зараз большевики йому цю корову забрали за невдачу контінгенту молока. Госпо з малими дітьми остав без засобів до життя.

Найбільше безоглядно стягають большевики контінгент зі с. Арламівська Воля, яке є дуже бідне /пісок/ і не всилі зложити маложеного контінгенту. Розбивають комори, чи кінці з бараболею і забирають до послідного. Жорна звичайно розбивають.

В м. жовтні крім прози, сірників і одеколону не прийшло до кооператив інших товарів.

Пропаганда: нічого замітного.

Шкільництво: без змін.

Церква: нічого нового.

НКВД, НКГБ, істрібітелі, пограничники.

20.10. в с. Годині заквартирувало 20 пограничників. Все інше без змін.

Наші протиакції. Особливих протиакцій на зовні не було.

Крукеницький Район

Облави, скоки, всипи:

14.10 – 46. 43 большевики перевели в с. Ляшки. Завязані стислу облаву без успіху. Шукали за криївками і підпільниками. Причиною – всип, що до села заходять повстанці.

19.10 В наслідок переходу кордону групою УПА – майже два полки большевиків з Крукенич, Міжінця, Самбора, Медики окружили і заблокували всі ліси Крукенеччини /Болянівський, Радехінський, Пнікутський/ та самбірські ліси і через три дні робили стислі облави – успіху не мали. Підчас відступу двох підпільників з окруження, один з них був ранений в ногу. В часі облави в наслідок непорозуміння большевики мали між собою кількох вбитих і ранених.

22.9. 8 большевиків перевело в с. Костільники і на Топільниці нічну перевірку хат.

26.9. відбулася нічна перевірка хат в с. Острожець до її переводило 20 большевиків.

27.9. 15 большевиків перевело нічну перевірку хат в с. Пакість.

9.10. 7 большевиків перевело нічну перевірку хат в с. Тамановичі.

10.10. 12 большевиків перевело провірку документів в с. Ятвяги.

30.9. 46. 14 большевиків обскочило в Боевичах хату, де правдоподібно мав укриватися підпільник Карась, і перевело стислу, безуспішну ревізію.

1.10. дезертир ЧА “Верба”, завербований потайки через НКВД, заквартирував з підпільником Карасем в с. Золотковичах. Очевидно була провокація. Большевики окружили стодолу та почали обшук, під-

⁴ Йдеться про роки народження 1926, 1927, 1928.

⁵ Тут вказаний конкретний вік.

час якого Карась застрілив одного большевика а одного ранив. Верба стріляє Карася, продирає стріху і “втікає” – і на другий день з пістолем Карася голоситься до большевиків і зараз ходить з ними озброєний.

Засідки:

23.9. на засідку в с. Підліски зайшов бувший кушч. Гордий. Ранений в ногу відступив, одначе заступаний в погоні між хатами – застрелився.

Загально засідки в звіттовому часі не послабилися – одначе не дали большевикам бажаного успіху.

Ревізії і арештування:

25.9 в с. Ганьковичі 5 большевиків перевело ревізію в Павла Підграбельного шукаючи за місцевим підпільником Степаном /Олегом/. Ревізія не дала успіху.

7.10. 12 большевиків перевели стислу ревізію в заступника голови в с. Радохінці – польська частина. Не знайшли нічого.

16.9. в Крукеничах арештували Мелян Івана за це, що мав говорити, що буде Самостійна Україна.

17.9. звільнили.

19.9. в Підлісках арештовано Костецьку Анну. Причина невідома. 29.9. звільнили.

8.10. в с. Ніговичах арештовано Нагай Матвія і Греська Григорія. 9.10. звільнили.

Вивози: не було.

Агентурна розробітка:

Під впливом вдалої очистки підпілля від провокаторів, НКВД наказало провокаторам, яких ще мали, дати роботу і перейти явно до них, або скриватись. Яскравим прикладом цього випадок з підп. Карасем, якого застрілив провокатор Верба.

В терені діє дві провокативні групи в числі по 6-10 чоловік. З одною ходить провокатор Богук а з другою провокатор Верба. Групи підшиваються під марку УПА, продають по селах бефони⁶, переводять збірку мундурів, шукають зв’язків і т.п.

21.9. Богун з групою большевиків хотів продати бефон гром. Драгун Еві в с. Судковичі. Штука одначе не вдалась.

22.9. в с. Воевичі Богун зі стрибками ввійшов до весільної хати, де забавлялися гості, здержав музику і зачав кричати: “Ми боремося, проливаєм кров а Ви тут танцюєте.” Відтак хотів перевести збірку на УПА. Люди зорентувались і не далися натягнути.

9.10. ця сама група в с. Радохінцях забрала в поляка Андруха Андрія під маркою УПА чоботи, штани і шаль. Відтак Богун зайшов до переселенця Карабина, та різними способами старався його спровокувати, казав заслонити вікна, розпитував як жилося в Польщі, жалував їх, відтак хотів продати бефон опісля говорив декалог, вкінці розпитував за звязками але все надаремне.

11.10 Богун вислав малого хлопця в с. Радохінці закликати когось з хлопців, який помігби йому організувати харчів для “хлопців з ліса”. Хлопчина повірив і такого прикликав. Цей однак зорентувався в ситуації, сказав що він піде ще закликати “Янка” – і відійшовши втік. Богун пошився в дурні.

13.10 провокативна група з Богуном пошукувала в с. Ганьковичах за звязком до підпільника Олега без успіху.

Адміністрація і господарка:

В звіттовому часі большевики звернули всю увагу на задачу контінгенту збіжжа. До цеї роботи кинули вони всіх працівників району, НКВД, істребітелів та других. Стягають безоглядно. Навіть нічю змушують молотити, як напр. в Мислятичах. Контінгент так великий, що один селянин на це сказав таке: “колиб я здав разом з половою, соломою і все збіжжа – то й так не виконавби ще всього контінгенту.”

Пропаганда:

В загальному пропаганда ослабла. Мітінгів майже не переводять.

26.9. на партійних зборах в Крукеничах, на яких були робітники установ представник з Дрогобича говорив між іншим, що Бандера і Мельник є тепер на службі в Англії, так як перед тим були на службі в Німеччині.

Шкільництво:

В самому районі є середня школа, де вчить 10 східняків і 3 галичан.

В районі є 9 неп. середних шкіл та 15 початкових. Всіх учителів є 95, в тім 41 східняків. На Халупках прис. Раденич вчить полька зі східних обл.

⁶ Грошові документи ОУН.

В третій клас поч. шкіл залишено навчання географії – невідомо чому.

Директорам, завідуючим шкіл, доручають обов'язково організувати піонерів і комсомол.

Зараз всі учителі вивчають по наказу історію партії НКПБ/у. Викладає Софронов – II секретар партії.

Від жовтня 1946 р. всі учителі одержали підвишку в зарплаті на 100 крб.

Церква: без змін.

Червона Армія. Постоїв ЧА на терені району нема.

НКВД, НКГБ, істребители, пограничники.

В райцентрі стаціонує група військ НКВД /червона мітла/ в числі 30 чоловік. Командиром є майор Бариньов.

Большевики, які стаціонували в с. Гориславичах в дні 15.10.46 виїхали в напрямі Самбора.

Загально РО НКВД числить 15 чоловік та 15 істребителей. НКГБ числить 7 чоловік. Начальником НКВД є Горобець, НКГБ – Середя, істребителей – Лебедав.

Наші протиакції:

Переведено пропагандивну акцію проти стрибків і вислано їм лютючку “До істребителей”. Акція ця вплинула деморалізуючо на стрибків. Деякі хотіли віднести зброю і звільнитися та НКВД до цього не допустило.

Ведено загальну пропагандивну роботу серед населення у формі принагідних балачок на актуальні теми дня.

Остережено населення перед акціями провокативних груп.

Поведено посилену боротьбу з агентурою та зліквідовано кількох головних сексотів та розвідників.

Медицький район:

Облави:

18.9.46 – 20 пограничників перевело облаву в с. Поповичі – без успіху. Причиною облави перехід одного чоловіка через кордон.

29.9. 70 погранчників перевели в с. Циків облаву – без успіху. Говорили, що шукають за «бандерами», які перейшли кордон.

25.9. 60 пограничників перевело облаву в с. Циків. Облаву спричинив голова сільради Шпек, який телефонічно повідомив нач. НКВД Геренка в Медиці, ще ніччю в нього були бандерівці і він мусив втікати. Облава не дала вислідку.

2.10. 40 пограчників перевело в с. Циків безуспішну облаву на полях і поміж хатами.

5.10 з причини переходу кордону групою повстанців 45 пограничників безуспішну облаву в селі Циків. 5.10 – 15 пограчників перевело обшуки в с. Поповичі, опісля за вказівкою голови сільради перевели подібні обшуки в с. Дрездевичі. Обшуки не дали бажаного вислідку.

14.10 25 большевиків перевело стислу облаву в с. Циків – без успіху.

Засідки: Засідки, які мали місце в терені не дали большевикам ніякого успіху. Засідки переводили групами від 5-10 чоловік. Місце засідок старалися якнайбільше конспірувати.

Ревізії, арештування, вивези: не було.

Агентурна розробітка.

Агентурну сітку розбудовується старими методами. Контактуються найрадше в цей спосіб, ще приїждять до села і кличуть кільканадцять людей на переслухання в різних справах і між покликаними маскують сексотів.

Адміністрація і господарка:

Спеціальних адміністраційних заряджень не було. Люди відмовляються працювати на колгоспі і оправдуються тим, що їм нічого не платять ані не дають.

Пропаганда:

Большевицька пропаганда значно послабла. Мітінгів по селах майже не роблять.

6.10 секретар партії Береманський перевів в с. Циків мітінг. Було присутних 15 осіб. Розпочав мітінг на тему інтерв'ю Сталіна. Говорив, що Сталін до війни не допустить, що атомна бомба буде знищена враз з тими, які підбурюють Англію і Америку до війни проти СРСР. Далше говорив, що англійць не = ніче іншого від німців і якщо вони охотіли колись вдарити на Р.С. то всі робітники СРСР дадуть ем таку відповідь, як дали Німеччині.

Шкільництво: без змін.

Церква: без особливих відомостей.

НКВД, НКГБ, істребітелі, пограничники.

10.10. до Новосілок прибуло 80 пограничників, які беруть участь у всяких акціях.

РО НКВД в Медиці числить 16 чоловік. Бувший зам. нач. НКВД лейт. Закревський 1.10-46 зістав звільнений з праці за це, ще втік йому вязень і тепер – без праці.

РО НКГБ числить 4 особи, міліціонерів 6 чоловік, участкових – 5, істребітелів 10 чоловік.

Наші протиакціє

Крім усної пропаганди наших ідей та інформування людей про політичну ситуацію – нічого не зроблено.

Джерело: ГДА СБУ. Ф.13. Спр. 376. Т. 76. Арк. 33–41.

Документ 2

Судово-Вишенський район.

З В І Т.

за місяць листопад 1946 р.

Сільради Судово-Вишенського району:

1. Судова Вишня	хут.: Передмістя
2. Тулиголови	Соломійко
3. Загороди	
4. Твіржа	
5. Хоросниця	
6. Заріча	
7. Борятин	
8. Арламівська Воля	Помийники
Дебні	
Деревівка	
Болото	
Щітки	
Висівка	
Ставок	
Збирки	
9. Довгомостиська	Княжий міст
10. Дмитровичі	Конюшки
Заріча	
Загороди	
Кути	
Корчунок	
11. Кульматичі	
12. Королин	Ма-зури
13. Вуйковичі	Слабаш
	Завадів
14. Стоянці	
15. Санники	
16. Мистичі	
17. Волчищовичі	Мала Діброва
	В. Дуб
18. Волостків	Фільварок
19. Дидятичі	Кути
20. Шешеровичі	
21. Мокряни Малі	
22. Мокряни Великі	Берег
	Барцеляція
23. Макунів	Берці

Парцеляція

- 24. Голодівка /Загіря/
- 25. Орховичі
- 26. Никловичі

Парцеляція
Закостіля

Характеристика терену.

Вороже середовище:

І. Адміністрація:

Нарсуд: Працює 6 осіб. Нач. Трагрипенко Александер, руский. Всі інші місцеві українці і одна місцева полька. Про інші установи покищо брак докладних даних.

2. Стан охорони райцентів:

В райцентрі Судова-Вишня при вул. Колійовій в будинку бувшого суду міститься: НКГБ в числі 7 чоловік, нач. Безуглий, заст. Аркатов.

НКВД в числі 37 осіб, нач. Зуєв.

стрибки 18 чоловік

На станції квартирує 60 пограничників, ком. склад: І ст. лейт. і І мол. лейт. Біля станції в кошарах квартирує 200 бійців військ НКВД /залізнодорожне/ Команд. склад: майор, 2 капітана і 4 ст. лейт. В центрі міста квартирує 28 пограничників з ст. лейт. на чолі. Рівнож в центрі знаходиться група ОББ в числі 16 чоловік.

Всі ці війська постійно беруть активну участь у всіх акціях.

Між військовими панує незгода, сварки, бійки і крадежі. Часто відбувається між ними арештування. В день Жовтневої Революції мав місце такий випадок. Кількох п'ятих пограничників почали грабити людей на передмісті. На це прибігли НКВД-исти і хотіли їх арештувати. Почалася метушня, збіглося більш одних і других і серед бійки ввійшли на салю забав до Народного Дому. Підчас бійки один з пограничників кинув між НКВД-истів гранату, яка на жаль не експлуодувала. Скінчилося тим, що на другий день НКГБ арештувало кільканадцять пограничників і нквд-кстів. В одного пограчника мали знайти власівську літературу.

3. Господарка:

Радгоспи: немає.

Колгоспи: Існує в с. Дидятичі. Він ледви животіє. Головою є місцевий Худик, який стало перебуває в районі. Колгоспи заложені на фільварковій землі. Літньою порою поліційні органи примушували обробляти землю майже задурно. Весь збір збіжжя і городовних забрав район. Ближчих тим разом не має.

Контингент. Збіжений контингент на район Судова-Вишня /властивий + 50% добавки/ виноски 23.935 сотн. Досі район здав 20.792 сот. Зараз прийшов третій з черги контингент "держзакупка". Ціни при держзакупці дещо підвищені: за І сот. Пшениці – 20.10 крб., жито – 12.80 крб.. Загальної висоти наложеного контингенту – брак даних. В поодиноких селах контингент виносив: Волостків на 300 господарств – 391 сот. Стоянци на 300 госп. 400 сот. і т.д. В попередньому контингенті вимір контингенту виносив від І га до 2 га – 160 кг зерна, від 2-5 га – 160 кг, від 5 в гору 220 кг зерна. Хто не здав контингенту хлібним зерном, тому від кожного сот. стягають 25% на пшеницю.

Контингент стягають при помочі поліційних чинників – під терором.

Зараз стягають рівнож контингент бараболі. До села приїзджають автами і забирають бараболю змісця, при чому роблять великі надужиття. В с.Макунів дня 5.11.46 р: господар Кривий Іван мав призначено здати 100 кг бараболі, яку привів до авта. Але большевикам щось не подобалося, заїхали до нього на подвіря, розбили кіпець і забрали 12 сот. бараболі. Коли жінка господаря почала з ними сваритися побили її прикладом кріса і з бараболею відіхали.

Ставка на мясоставку слідуюча: від 2 га – 20 кг, від 2-5 га – 30 кг, від 5-10 га – 50 кг.

Ставка молока: від І корови – 200 л. 3,8 – 4% молока.

Податки: від одного коня 100 крб. від І корови 120 крб. між 6 ще податок ґрунтовий, асекурація і інші. Всі вони високі і не мають не найменшого відношення до цін, які держава платить селянам за їх продукти. Це безприкладна грабіж.

4. Промисл: На терені району є чинні: паровий млин, торф-завод, тартак і цегольня.

В торф-заводі є 47 працівників. Директор східняк, укр. Костюк Василь, книговод також східняк, укр. Забрицький Гнат. Решта працівників-місцеві українці з дооколичних сіл.

5. Торгівля: Нічого не подано.

6 і 7. Почта і адміністраційні зарядження: не подано жодних /відомостей/.

8. Шкільництво:

Просвіта: Лозовий Микола, Українець, східняк, Канд.парт. [...].

Тритяк Микола	“	“	“	непарт.	інспект.шкіл
Корень Григорій	“	“	“	“	“
Шевчук Василь	“	“	“	“	“
Шкурат Софія	“	“	“	“	книговод
Келець Степанія	“	галич.	—	“	секретарка
Оліярник Степанія	“	“	-	“	бібліотекар
Гузьо Марія	“	“	-	“	статестик

Загально в районі є 18 шкіл, де учителює 109 учителів, в тому 62 українців галичан, 37 українців східняків, 5 русских, 4 поляки і 1 молдавин.

Нище напрямні шкільної роботи учителів:

I. Здійснення закону про загальне обовязкове навчання.

- а/ відвідати батьків, зясувати їм значіння школи.
- б/ зясувати дітям значіння закону про загальне обовязкове навчання.
- в/ відвідати учнів і ознакомитись з його побутом і умовами праці.

II. Організація діт-колективу.

- а/ розумно розсадити учнів свого класу, узгляднити їхні хиби.
- б/ привчити дітей своєчасно ходити до школи.
- в/ подбати про своєчасне виконання домашних завдань учнів.
- г/ організувати чергування учнів.
- д/ провести набори класного організатора і допомогти йому в роботі.

III. Забезпечення повної і високоякісної успішності.

- а/ вивчити рівень знань учнів і встановити їх здібності.
- б/ організувати допомогу слабшим учням /по науці/.
- в/ навчати учнів готуватись до уроків.
- г/ готуватись самому до уроків-старанно.
- д/ стежити за рівнем знань учнів
- е/ збудити в учнів любов до праці і до науки.
- є/ перестерігати в житті правила поведінки учнів.

IV. Політ-виховна робота.

- а/ виховувати учнів в комуністичному дусі.
- б/ вціплювати в учнів любов до т.Сталіна
- в/ підготувати учнів до відзначення найважливіших днів і подій.
- г/ вивчити гімн Радянського Союзу і зясувати його суть
- д/ виховувати в учнів любов і пошану до непереможної героїчної ЧА
- е/ зладити фотовітрину /життя ЧА/

У. Робота з батьками./провести класні батьківські збори, через проведення індивідуальних бесід з батьками допомогти в боротьбі за успішність учнів.

УІ. Поза-класна і поза-шкільна робота. /Зацікавитись роботою клубу. У вихідні дні організувати читання газет і уривків з творів радянських письменників.

Учителі до цих напрямних пристосовуються крім політвиховної роботи. Тут не тільки пасивність учителів але і спротив дітей.

9. Культурне життя: Кінофільм засвітлював в листопаді “Вона захищає Європу”. Крім цього висвітлюють фільми про перемогу над Германією та життя колгоспника. До кіна учають майже самі східняки. З цим фільмом їздили по селах. Крім дітей ніхто не хотів йти на них дивитися.

10. Санітарна ділянка. В райцентрі є одна поліклініка, одна аптека і два санпункти. На селах в 5 санпунктів а саме: в Дидятичах, Мокрянах Великих, Волчищовичах, Стоянцях і Твіржі. Санітарні сили на пунктах самі східняки. Санпункти мають обслуговувати 2-3 села. Діяльність їх слаба в браку фахових сил і самі селяни не дуже радо ними послуговуються

II. Пропаганда:

З нагоди Жовтневої Революції відбувся в райцентрі мітинг, на якому бесідники накликали до виконання нової п'ятилетки, натякали на розбіжності між західними капіталістами а ССРСР., що зближається війна якої Радянський Союз не боїться.

Мітинги по селах не вдаються. Люди не йдуть а противно втікають.

21.11 хотіли большевики зробити мітинг в Дмитровичах. Задержали людей з церкви, але люди повтікали і мітингу не було.

23.11 на мітингу на Передмісті, на якому було 15 осіб переважно дітей, говорив про великий голод на Україні та закликав вдавати “держзакупку”.

12. Ворожі акції:

Облави, наскоки: Дня 28.10.46 в наслідок всипи 250 большевиків з району оточили частину села Загороди, де квартирувало 6 повстанців. 0 год.19,30 почали обстрілювати ту частину села. Вивязалася 20 хвилинна перестрілка підчас якої впало 3-ох повстанців а 3 відісталися в оточення ціло. По большевицькій стороні був один вбитий і двох ранених.

Засідки: Мимо масових засідок не мали большевики успіху.

Арешти: 29.10 арештовано в с. Загороди: Дигдала Іван, Дигдала Софія, Сікора Петро, Сікора Марія, Чоба Микола і Чоба Марія. Причиною наскок на повстанців, які в їхніх хатах квартирували.

19.11 арештували на Передмісті Кадила Петра, за це, що не хотів бути десятником. По двох днях випустили.

12.11 арештували на Передмісті Тірожак Антона за це, що в нього знайшли пістоллю. На другий день випустили.

25.11 НКВД арештувало в Дмитровичах Будзина Антона за це, що він самовільно опустив працю на залізниці у Львові.

26.10 арештували в Мокрянах Великих Лучка Івана, Пилипак Михайла і Плото Максима, за це що мали здати повстанцям контингент мяса і сала.

24.10 арештовано в Столицях Шумаля Катерина, Шумаля Стефа і Фіта Микола, за це що в них мали б квартирувати повстанці. Слідуючого дня випустили.

27.10 арештували в Мистичах з невідомих причин Замрій Теодора, Пилипак Івана і Мочерад Івана. На другий день випустили.

Грабежі: 29.10 в с. Довгомостиськах ограбили большевики Романчука Михайла за це, що не здав вповні контингенту.

НАШЕ СЕРЕДОВИЩЕ:

I. Постава мас до ворога: Селяни стало саботують всякі большевицькі зарядження. В деяких селях, як Мистичі, Мокряни, Дмитровичі вже по кілька місяців не має голови сільради і мимо численних спроб вибрати нового голову ніхто цієї функції не хоче прийняти. На більшовицькі мітинги ніхто не ходить. Щоби не стрічатися з большевиками люди втікають в поле. На кінофільми, які деколи висвітлюють по селах, рівнох ніхто не йде крім шкільних дітей.

II. Постава мас до нашого руху: Населення до нашого руху ставиться прихильно, виконує точно всі накази та допомагає матеріально. Збірка грошей, товщу і збіжжя випала в цьому районі найкраще, тому що люди до цієї справи поставилися з повним розумінням. Населення співчуває і боліє над нашими втратами та старається розвідкою охоронити повстанців перед небезпекою. Були випадки, що 18 літні хлопці з одного села перебігали большевиків і давали знати на друге село, що до села підходять большевики. Коли в селі є большевики то селяни стараються всякими способами упередити про це повстанців, виходять навіть за село та пильнують до пізньої ночі і т.д. Повстанчий рух тішиться авторитетом та довіряє. Повстанці полагоджують багато справ з якими населення до них звертається. В селі Макунів торфзавод забрав селянам сіножата під свій заряд. Для селян була це пекуча справа. Кілька днів селяни шукали в дооколичних селах за повстанцями, щоби полагодили їм цю справу. Коли інтервенція повстанців увінчалася успіхом і селяни дістали сіножати назад, авторитет повстанців ще більше зріс. В цьому селі зліквідовано небезпечну шайку злодіїв, що обкрадали вже кілька літ всі дооколичні села та повернуто селянам зграбоване майно. Цей факт позитивно вплинув на настрої мас, яке побачило, що ми держимо тверду руку і вдержуємо порядок.

3. Оцінка світової і нашої ситуації:

Загально селяни вірять в скорий провал большевизму, та в скору війну Аліянтами. Більшість селян правильно розуміє суть нашої боротьби, меншість розуміє так, що ми чекаємо на війну, хочемо збудувати Україну і тому криємося, та зі зброєю охороняють своє життя.

4. Віросповідання: не подано жадних відомостей.

5. Санітарний стан: “ “
6. Господарський стан: Загалом в С.-Вишенському районі урожай цього року був добрий, але з причин надмірного стягнення контингенту 30% населення не має вже тепер хліба. Найбідніше село це Арлемівська Воля, де вже 50% населення голодує.
7. Суспільна опіка. Припилюється на місцях висилку харчів і грошей родинам підпільників, вивезених на Сибір. Переселенцям в с. Вуйковичі, Слабаш, Волостків і Соломінка надано на допомогу 18 сот. жита. Переселенці сильно вдячні за допомогу. Інформацій відносно інших точок звіту не одержано.

Джерело: ГДА СБУ. Ф.13. Спр. 376. Т. 76. Арк. 42–45.

Документ 3

Мостиський район.

ЗВІТ за місяць листопад 1946 р.

Сільради Мостиського району:

1. Мостиська	хут.:Закостіле
2. Ляшки Гостинцеві	/Гостинцеве/
3. Підгать	
4. Годині	
5. Чернява	
6. Старява.	Заверхи
7. Мальнів	Мелешка
	Загорб
	Дубіна
	Горбки
	Дубіна
8. Малнівська Воля	Байдали
	Рожака
	Петики
9. Соколя	Саракули
	Кривяки
	Фелі
	Фаріони
	Пенюхи
	Качмарі
	Колодки
	Корчунок
	Романовичі
	Максимці
	Федзюри
	Гальчаки
10. Рудники	
11. Соковщизна	
12. Ляцка Воля	
13. Стринець	
14. Стрільчиська	
15. Липники	Довбушівка
16. Крисовичі	
17. Пакість	
18. Чижки	
19. Баличі	
20. Конюшки	

Характеристика терену.

Вороже середовище.

I. Адміністрація:

Райвиконком начислює 16 працівників. Головою українець, галичанин Тарапацький, партійний-секретар Сідоренко, руский, партійний. Крім них є ще 4 руских, 3 укр.східняки, 5 укр.галичан і 2 поляки.

НКГБ – начальник Балаєв, укр.східняк, партійний-слідчі: Сереметніков, Калаєв Василь, Суровцов всі рускі, партійні і Купер укр.комсомолец Вахтер Іван, рус.нкгб-ист., Катаусова Надя, рус.комсом.-секретарка.

НКВД – нач.Деревянко Леон, укр.східняк, партійний, слідчі ВВ: Миколаєв Іван, укр.східняк, парт., Носов Федір, рус.парт. Лянге Влодя, жид, парт, Сердюк, жид, комсом., секретар Яковлева Марія, рус.комсом., фінгос. Дорошкін Михайло, руский

Міліція: 17 чоловік, всі українці місцеві. Нач.східняк сержант Семен.

Райземвідділ: працює 9 осіб. Нач.руский Сахранов Василь, парт. Решта 2 рускі парт. 3 укр.східняки непарт., решта місцеві укр. Книговодом місцева полька

Райфінвідділ: працює 20 осіб. Нач.укр.східняк Тимчук Григорій, парт. Ст.інсп.податків Тереннік Григорій, укр.східняк, комсом. Крім них працює три комсомолки-рускі, 2 укр.східн., непарт. 6 польок і решта місцеві укр.

2. Стан охорони райцентру: НКГБ – 8 чоловік, НКВД – 7 чол. міліція – 17 чоловік. В місті є погран-застава в числі около 500 чоловік. К-ром підполковник Золотаревич. Мають панцирне авто і максими.

17.11 слідчий НКГБ Сереметніков побив сильно одного з робітників ОУР Григоровського, який зараз лежить в лічниці і сам дезертирував з праці.

3. Господарка: Зараз найбільш пекучою справою для большевиків є виконання /стягнення/ нового контингенту збіжжа “держзакупка”. Стягнення цього контингенту має вигляд явного грабунку населення з останків зерна. Населення вже не має що давати. Большевики не питають на це, самі роблять ревізії за збіжжем і забирають все, що тільки знайдуть.

4. Промисл. В Мостиськах чинна цегольня. Ближчих даних про неї як і про інші промислові установи покищо нема.

5. Торгівля: нема інформацій.

6. Почта: Працює 22 особи. Нач.Росовецький Іван і заст. Скробимов Аркадій рускі, партійні. Крім них є ще 3 рускі – всі парт. і комсом., 10 поляків і 7 укр. місцевих-галичан.

7. Адміністраційні зарядження: брак відомостей.

8. Шкільництво: Наука в школах стоїть на низькому позені. Учителі мало кваліфіковані. Контроля шкіл, що її виконують інспектори, не стоїть на висоті свого завдання. Контрольори радше дбають про це якби добре погоститися і випити. І так “інспектори” в свято Чесного Хреста поїхали контролювати науку в с. Годині, Чернява і Старява. Очевидно, що дітей в школі не було, але тут ходило більше про празник, як про школу. Контроля випала без заміту. Піонерських організації по школах нема.

9. Культурне життя: не завітано.

10. Санітарна ділянка . В райцентрі в Мостиськах є одна поліклініка, одна аптека, в с. Годині одна поліклініка і в с. Ляшки Гост. санпункт. Селяни с. Годині і дооколичні села вповні користуються поліклінікою в Годинях, тому що там є фаховий лікар, українець-галичанин, що опікується хворими. Працює на поліклініці 16 осіб.

11. Пропаганда: Большевицька пропаганда послабла. Мітінгів не переводять.

12. Ворожі акції:

Облави: В днях ві 15-17.ІІ-46 відбулася облава на сокільський і арламівський ліси та на хут. Висівка, с. Соколя з хуторами і хут. Малнівської Волі. Большевики хотіли використати перший сніг. І дійсно натрапили в арламівським лісі за слідами на групу повстанців. Почалася цілоденна погоня підчас якої в героїчній обороні впав сл.п. пров. Зір і стр. Майовий. З большевицької сторони було два вбитих і кілька ранених. Тіла друзів завезли до Яворова, де вони лежали більше як тиждень.

Засідки не принесли большевикам позитивних успіхів.

НАШЕ СЕРЕДОВИЩЕ /взагалі нічого не завітано/

Українці зі СУЗ: Велике невдоволення серед робітників деяких установ в районі. Незадоволені не тільки українці але і рускі. Нарікають, що не мають з чого жити. Працівники фінвідділу за ініціативою

руських заштрайкували, тому що не опалювали канцелярій і щойно по полагожденні цього домагання приступили на другий день до роботи.

Джерело: ГДА СБУ. Ф.13. Спр. 376. Т. 76. Арк. 46–47.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баран В., Фішук С. Україна післявоєнна: проблеми радянського повсякдення. Трансформований соціум: повсякденне життя населення західних земель України у перші післявоєнні роки (1944–1953): колективна монографія / відп. ред. В. Ільницький, М. Галів. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. С. 24–46.
2. В’ятрович В.М. Польсько-українські стосунки в 1942-1947 роках у документах ОУН та УПА: у 2 т. Т.1. Війна під час війни. 1942-1945. Львів: Центр досліджень визвольного руху, 2011. 792 с.
3. Галів М., Ільницька Н., & Гранд М. Повсякденне життя населення Дрогобиччини (1947–1948): нове документальне свідчення. В В. Ільницький (Ред.), Західні землі України у перші післявоєнні роки (1944–1953): повсякденне життя: колективна монографія. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2022. С. 183–242.
4. Галів М., Свійонтик О., Ільницька Н. Повсякденне життя Дрогобиччини улітку 1946 р.: мовою одного документа. Трансформований соціум: повсякденне життя населення західних земель України у перші післявоєнні роки (1944–1953): колективна монографія / відп. ред. В. Ільницький, М. Галів. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. С. 148–164.
5. ГДА СБУ – Галузевий державний архів Служби безпеки України. *Ф. 13. Спр. 376. Т. 76. Арк. 46–47.*
6. Ільницький В. Діяльність молодіжних націоналістичних організацій у Дрогобичі (1945–1952). *Дрогобицький краєзнавчий збірник*. 2017. Спецвипуск III. С. 300–311.
7. Ільницький В. Молодіжна націоналістична організація у Дрогобицькому учительському інституті. *Літопис Бойківщини*. Журнал, присвячений дослідям історії, культури і побуту бойківського племені. 2019. Ч. 1/96 (107). С. 79–86.
8. Ільницький В. Повсякденне життя Крученичини (1946–1947): за матеріалами звітної документації українських націоналістів. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи [колективна монографія]. Том 9: Дилеми сталого розвитку науки та освіти / [Наукова редакція: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон: Посвіт, 2023. С. 48 – 59.
9. Ільницький В., Галів М. До історії діяльності молодіжних українських націоналістичних організацій на Дрогобиччині: нове документальне свідчення. *Дрогобицький краєзнавчий збірник*. Спецвипуск II. Дрогобич: Посвіт, 2015. С. 475–485.
10. Ільницький В., Ільницька Н., Вовк Л. Особливості облаштування побуту націоналістами Карпатського краю ОУН (1945–1954). Повсякденне життя населення західних земель України у перші повоєнні роки (1944–1953): колективна монографія / відп. ред. В. Ільницький. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2021. С. 172–199.
11. Ільницький В., Кантор Н. Нове документальне свідчення про повсякденне життя депортованих західноукраїнців (1946–1948). Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том X: Ефекти участі в розвитку науки та освіти на відстані/ [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін–Ужгород–Херсон: Посвіт, 2021. С. 39–42.
12. Ільницький В., Кантор Н. Повсякденне життя на Дрогобиччині (1946 р.): нове документальне свідчення. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія* / ред. кол. Юрій Стецик (головний редактор) та ін. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка. Випуск 7/49 (2021). С. 120–155.
13. Ільницький В., Кантор Н., Батюк Т. Повсякденне життя у Дрогобицькому учительському інституті: новий документ до історії (1946–1949). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*. Випуск 6/48 (2021). С. 342–364.
14. Ільницький В., Кантор Н., Батюк Т. Повсякденне життя Миколаївщини (1946–1947): у матеріалах звітної документації українських націоналістів. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Випуск 12/54, 371–440. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.12/54.283757>.
15. Ільницький В., Ярушак М. До історії діяльності молодіжних націоналістичних організацій у Дрогобицькій сільськогосподарській школі та Дрогобицькому нафтовому технікумі (1950–1951). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*. Випуск 5/47 (2020). С. 427–449.
16. Медвідь О. Документальне свідчення про методи пропагандистської роботи більшовицьких органів влади в Станиславівщині в першій половині 1949 р. Трансформований соціум: повсякденне життя населення західних земель України у перші післявоєнні роки (1944–1953): колективна монографія / відп. ред. В. Ільницький, М. Галів. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. С. 245–266.
17. Патриляк І. Українсько-польський конфлікт і питання повоєнної належності Львова у світлі звітів підпілля ОУН(б) (вересень 1943 – квітень 1945 рр.). *Український історичний журнал*. 2019. №6. С. 20–39.
18. Патриляк І.К. «Встань і борись! Слухай і вір...»: українське націоналістичне підпілля та повстанський рух (1939-1960 рр.): монографія. Львів: Часопис, 2012. 592 с.
19. Попп Р. Звіт проводу ОУН за перше півріччя 1949 р. як джерело вивчення повсякдення населення Львівщини у перші повоєнні роки. Трансформований соціум: повсякденне життя населення західних земель України у

перші післявоєнні роки (1944–1953): колективна монографія / відп. ред. В. Ільницький, М. Галів. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. С. 186–244.

20. Свійонтик О., & Галів М. Повсякденні аспекти шкільництва на Дрогобиччині в 1947–1948 р.: нове документальне свідчення. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. Вип. 44 (1). С. 4–12.

21. Сергійчук В. Оргнабір із західних областей УРСР у повоєнний час як складова денацифікації українства. Трансформований соціум: повсякденне життя населення західних земель України у перші післявоєнні роки (1944–1953): колективна монографія / відп. ред. В. Ільницький, М. Галів. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. С. 68–82.

22. Старжець В. Антирадянська діяльність студентської молоді у Західній Україні (1944–1953 рр.). Трансформований соціум: повсякденне життя населення західних земель України у перші післявоєнні роки (1944–1953): колективна монографія / відп. ред. В. Ільницький, М. Галів. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. С. 47–67.

23. Стрільчук Л. Повсякдення репатріантів: від перевірконофільтраційних таборів до соціалізації в радянській дійсності у перше повоєнне десятиліття Трансформований соціум: повсякденне життя населення західних земель України у перші післявоєнні роки (1944–1953): колективна монографія / відп. ред. В. Ільницький, М. Галів. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. С. 83–111.

REFERENCES

1. Baran V., Fishchuk S. (2023). *Ukraina pislivoienna: problemy radianskoho povsiakdennea* [Postwar Ukraine: Problems of Soviet Everyday Life]. *Transformovanyi sotsium: povsiakdenne zhyttia naseleennia zakhidnykh zemel Ukrainy u pershi pislivoienni roky (1944–1953): kolektyvna monohrafiia* / vidp. red. V. Ilnytskyi, M. Haliv. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”. S. 24–46. [in Ukrainian].

2. Viatrovych V.M. (2011). *Polsko-ukrainski stosunky v 1942–1947 rokakh u dokumentakh OUN ta UPA* [Polish-Ukrainian Relations in 1942–1947 in the Documents of the OUN and UPA]: u 2 t. T.1. *Viina pid chas viiny. 1942–1945*. Lviv: Tsentri doslidzhen vyzvolnoho rukhu. 792 s. [in Ukrainian].

3. Haliv M., Ilnytska N., & Hrand M. (2022). *Povsiakdenne zhyttia naseleennia Drohobychchyny (1947–1948): nove dokumentalne svidchennia* [Everyday Life of the Population of Drohobychchyna (1947–1948): New Documentary Evidence]. V V. Ilnytskyi (Red.), *Zakhidni zemli Ukrainy u pershi pislivoienni roky (1944–1953): povsiakdenne zhyttia: kolektyvna monohrafiia*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing». S. 183–242. [in Ukrainian].

4. Haliv M., Sviotyuk O., Ilnytska N. (2023). *Povsiakdenne zhyttia Drohobychchyny ulitku 1946 r.: movoiu odnogo dokumenta* [Everyday life of Drohobych region in the summer of 1946: in the language of one document]. *Transformovanyi sotsium: povsiakdenne zhyttia naseleennia zakhidnykh zemel Ukrainy u pershi pislivoienni roky (1944–1953): kolektyvna monohrafiia* / vidp. red. V. Ilnytskyi, M. Haliv. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”. S. 148–164. [in Ukrainian].

5. HDA SBU – Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrainy [Branch State Archive of the Security Service of Ukraine]. *F. 13. Spr. 376. T. 76. Ark. 46–47*.

6. Ilnytskyi V. (2017). *Diialnist molodizhnykh natsionalistychnykh orhanizatsii u Drohobychi (1945–1952)* [Activities of youth nationalist organizations in Drohobych (1945–1952)]. *Drohobytyskyi kraieznavchyi zbirnyk. Spetsvypusk III*. S. 300–311. [in Ukrainian].

7. Ilnytskyi V. (2019). *Molodizhna natsionalistychna orhanizatsiia u Drohobytyskomu uchytelskomu instytuti* [Youth Nationalist Organization at the Drohobych Teachers' Institute]. *Litopys Boikivshchyny. Zhurnal, prysviachenyi doslidam istorii, kultury i pobutu boikivskoho plemeny*. Ch. 1/96 (107). S. 79–86. [in Ukrainian].

8. Ilnytskyi V. (2023). *Povsiakdenne zhyttia Krukenychyny (1946–1947): za materialamy zvitnoi dokumentatsii ukrainskykh natsionalistiv* [Everyday Life in Krukenychyna (1946–1947): Based on Materials from the Reporting Documentation of Ukrainian Nationalists]. *Rozvytok suchasnoi osvity i nauky: rezultaty, problemy, perspektyvy* [kolektyvna monohrafiia]. Tom 9: *Dylemy staloho rozvytku nauky ta osvity* / [Naukova redaktsiia: Ya. Gzhesiak, I. Zymomria, V. Ilnytskyi]. Konin – Uzhhorod – Peremyshl – Kherson: Posvit. S. 48 – 59. [in Ukrainian].

9. Ilnytskyi V., Haliv M. (2015). *Do istorii diialnosti molodizhnykh ukrainskykh natsionalistychnykh orhanizatsii na Drohobychchyni: nove dokumentalne svidchennia* [To the history of the activities of youth Ukrainian nationalist organizations in the Drohobych region: new documentary evidence]. *Drohobytyskyi kraieznavchyi zbirnyk. Spetsvypusk II. Drohobych: Posvit*. S. 475–485. [in Ukrainian].

10. Ilnytskyi V., Ilnytska N., Vovk L. (2021). *Osoblyvosti oblashtuvannia pobutu natsionalistamy Karpatskoho kraiu OUN (1945–1954)* [Peculiarities of the arrangement of life by nationalists of the Carpathian region of the OUN (1945–1954)]. *Povsiakdenne zhyttia naseleennia zakhidnykh zemel Ukrainy u pershi povoienni roky (1944–1953): kolektyvna monohrafiia* / vidp. red. V. Ilnytskyi. Lviv – Torun: Liha-Pres. S. 172–199. [in Ukrainian].

11. Ilnytskyi V., Kantor N. (2021). *Nove dokumentalne svidchennia pro povsiakdenne zhyttia deportovanykh zakhidnoukraitinsiv (1946–1948)* [New documentary evidence about the everyday life of deported Western Ukrainians (1946–1948)]. *Rozvytok suchasnoi osvity i nauky: rezultaty, problemy, perspektyvy*. Tom X: *Efekty uchasti v rozvytku nauky ta osvity na vidstani* / [Red.: Ya. Gzhesiak, I. Zymomria, V. Ilnytskyi]. Konin–Uzhhorod–Kherson: Posvit. S. 39–42. [in Ukrainian].

12. Ilnytskyi V., Kantor N. (2021). *Povsiakdenne zhyttia na Drohobychchyni (1946 r.): nove dokumentalne svidchennia* [Everyday life in Drohobych region (1946): new documentary evidence]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytyskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii / red. kol. Yurii Stetsyk (holovnyi redaktor) ta in. Drohobych: Redaktsiino-vydavnychi viddil DDPU imeni Ivana Franka. Vypusk 7/49*. S. 120–155. [in Ukrainian].

13. Ilnytskyi V., Kantor N., Batiuk T. (2021). Povsiakdenne zhyttia u Drohobytskomu uchytelskomu instytuti: novyi dokument do istorii (1946–1949) [Everyday life in the Drohobych Teachers' Institute: a new document for history (1946–1949)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii. Vypusk 6/48. S. 342–364.* [in Ukrainian].
14. Ilnytskyi V., Kantor N., Batiuk T. (2023). Povsiakdenne zhyttia Mykolaivshchyny (1946–1947): u materialakh zvitnoi dokumentatsii ukrainskykh natsionalistiv [Everyday life in the Mykolaiv region (1946–1947): in the materials of the reporting documentation of Ukrainian nationalists]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii. Drohobych: Vydavnychi dim «Helvetyka». Vypusk 12/54, 371–440. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.12/54.283757>.* [in Ukrainian].
15. Ilnytskyi V., Yarushak M. (2020). Do istorii diialnosti molodizhnykh natsionalistychnykh orhanizatsii u Drohobytskii silskohospodarskii shkoli ta Drohobytskomu naftovomu tekhnikum (1950–1951) [To the history of the activities of youth nationalist organizations in the Drohobych Agricultural School and the Drohobych Oil Technical School (1950–1951)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii. Vypusk 5/47. S. 427–449.* [in Ukrainian].
16. Medvid O. (2023). Dokumentalne svidchennia pro metody propahandystskoi roboty bilshovytskykh orhaniv vlady v Stanislavivshchyni v pershii polovyni 1949 r. [Documentary evidence about the methods of propaganda work of the Bolshevik authorities in the Stanislaviv region in the first half of 1949]. *Transformovanyi sotsium: povsiakdenne zhyttia naseleння zakhidnykh zemel Ukrainy u pershi pislivoienni roky (1944–1953): kolektyvna monohrafiia / vidp. red. V. Ilnytskyi, M. Haliv. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”. S. 245–266.* [in Ukrainian].
17. Patryliak I. (2019). Ukrainsko-polskyi konflikt i pytannia povoiennoi nalezhnosti Lvova u svitli zvitiv pidpillia OUN(b) (veresen 1943 – kviten 1945 rr.) [The Ukrainian-Polish Conflict and the Issue of Postwar Status of Lviv in Light of Reports of the OUN(b) Underground (September 1943 – April 1945)]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal. №6. S. 20–39.* [in Ukrainian].
18. Patryliak I.K. (2012). «Vstan i borys! Slukhai i vir...»: ukrainske natsionalistychnе pidpillia ta povstanskyi rukh (1939 – 1960 rr.) [“Rise and Fight! Listen and Believe...”: The Ukrainian Nationalist Underground and the Insurgent Movement (1939–1960)]: monohrafiia. Lviv: Chasopys. 592 s. [in Ukrainian].
19. Popp R. (2023). Zvit provodu OUN za pershe pivrichchia 1949 r. yak dzhereło vvychennia povsiakdennea naseleння Lvivshchyny u pershi povoienni roky [The OUN leadership for the first half of 1949 as a source for studying the everyday life of the population of the Lviv region in the first post-war years]. *Transformovanyi sotsium: povsiakdenne zhyttia naseleння zakhidnykh zemel Ukrainy u pershi pislivoienni roky (1944–1953): kolektyvna monohrafiia / vidp. red. V. Ilnytskyi, M. Haliv. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”. S. 186–244.* [in Ukrainian].
20. Sviontyk O., & Haliv M. (2021). Povsiakdenni aspekty shkilyntstva na Drohobytskii v 1947–1948 r.: nove dokumentalne svidchennia. [Everyday Aspects of Schooling in Drohobych Region in 1947–1948: New Documentary Evidence]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Vyp. 44 (1). S. 4–12.* [in Ukrainian].
21. Serhiichuk V. (2023). Orhnabir iz zakhidnykh oblastei URSS u povoienni chas yak skladova denatsyfikatsii ukrainstva [Organizational selection from the western regions of the Ukrainian SSR in the post-war period as a component of the denazification of Ukrainians]. *Transformovanyi sotsium: povsiakdenne zhyttia naseleння zakhidnykh zemel Ukrainy u pershi pislivoienni roky (1944–1953): kolektyvna monohrafiia / vidp. red. V. Ilnytskyi, M. Haliv. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”. S. 68–82.* [in Ukrainian].
22. Starzhets V. (2023). Antyradianska diialnist studentskoi molodi u Zakhidnii Ukraini (1944–1953 rr.) [Anti-Soviet activity of student youth in Western Ukraine (1944–1953)]. *Transformovanyi sotsium: povsiakdenne zhyttia naseleння zakhidnykh zemel Ukrainy u pershi pislivoienni roky (1944–1953): kolektyvna monohrafiia / vidp. red. V. Ilnytskyi, M. Haliv. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”. S. 47–67.* [in Ukrainian].
23. Strilchuk L. (2023). Povsiakdennea repatriantiv: vid perevirochnofiltratsiinykh taboriv do sotsializatsii v radianskii diisnosti u pershe povoienne desiatylittia [Everyday life of repatriates: from screening and filtration camps to socialization in Soviet reality in the first post-war decade]. *Transformovanyi sotsium: povsiakdenne zhyttia naseleння zakhidnykh zemel Ukrainy u pershi pislivoienni roky (1944–1953): kolektyvna monohrafiia / vidp. red. V. Ilnytskyi, M. Haliv. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”. S. 83–111.* [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 17.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

